

Ruziqulova Mahliyo G'ayratovna*Alfraganus universiteti Xalqaro turizm menejmenti kafedrası o'qituvchisi***Ekstremal turistik xizmatlarni innovatsion boshqarish va marketing strategiyalari**

Annotatsiya: Mazkur maqolada ekstremal turistik xizmatlarni innovatsion boshqarishning nazariy va amaliy jihatlari, zamonaviy marketing strategiyalarining ushbu sohani rivojlantirishdagi o'rni hamda raqamli texnologiyalarni joriy etishning afzalliklari tahlil qilingan. Ekstremal turizmدا xizmat sifati, xavfsizlik, mijozlar ehtiyojini qondirish va raqobatbardoshlikni oshirishga qaratilgan innovatsion yondashuvlar yoritilgan. Shuningdek, O'zbekistonda ekstremal turizmni rivojlantirish istiqbollari va marketing strategiyalarini takomillashtirish bo'yicha tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: ekstremal turizm, innovatsion boshqaruv, marketing strategiyasi, raqamli marketing, turizm, xizmat sifati, xavfsizlik, barqaror rivojlanish.

Инновационные стратегии управления и маркетинга услуг экстремального туризма

Аннотация: В статье анализируются теоретические и практические аспекты инновационного управления услугами экстремального туризма, роль современных маркетинговых стратегий в развитии этой отрасли и преимущества внедрения цифровых технологий. Выделены инновационные подходы, направленные на повышение качества обслуживания, безопасности, удовлетворенности клиентов и конкурентоспособности в экстремальном туризме. Также представлены перспективы развития экстремального туризма в Узбекистане и рекомендации по совершенствованию маркетинговых стратегий.

Ключевые слова: экстремальный туризм, инновационное управление, маркетинговая стратегия, цифровой маркетинг, туризм, качество обслуживания, безопасность, устойчивое развитие.

Innovative management and marketing strategies for extreme tourism services

Abstract: This article analyzes the theoretical and practical aspects of innovative management of extreme tourism services, the role of modern marketing strategies in

the development of this industry, and the advantages of introducing digital technologies. Innovative approaches aimed at improving service quality, safety, customer satisfaction, and competitiveness in extreme tourism are highlighted. Also, the prospects for the development of extreme tourism in Uzbekistan and recommendations for improving marketing strategies are given.

Keywords: extreme tourism, innovative management, marketing strategy, digital marketing, tourism, service quality, safety, sustainable development.

So'nggi yillarda jahon turizm bozorida ekstremal turizm eng tez rivojlanayotgan yo'nalishlardan biriga aylandi. Zamonaviy turistlarning sarguzasht, faol dam olish va yangi taassurotlarga bo'lgan talabi ushbu turizm turining ommalashishiga sabab bo'lmoqda. Natijada ekstremal turistik xizmatlarni boshqarishda innovatsion texnologiyalarni qo'llash, xizmat sifatini oshirish va samarali marketing strategiyalarini ishlab chiqish dolzarb masalaga aylandi.

O'zbekiston tabiiy landshaftlarining xilma-xilligi, tog' tizimlari, cho'l hududlari va tabiiy yodgorliklari ekstremal turizmni rivojlantirish uchun katta salohiyatga ega. Biroq, ushbu imkoniyatlardan samarali foydalanish zamonaviy boshqaruv tizimlari, innovatsion marketing va xalqaro xavfsizlik standartlarini joriy etishni talab qiladi.

Turizm marketingi va innovatsion boshqaruv masalalari ko'plab xorijiy va

mahalliy olimlar tomonidan tadqiq qilingan. Philip Kotler xizmatlar marketingida iste'molchi ehtiyojlarini chuqur o'rganish va qiymat yaratish konsepsiyasini asoslab bergan. Victor Middleton turizm marketingi nazariyasini rivojlantirib, turistik mahsulotlarni kompleks boshqarishning ahamiyatini ko'rsatgan. Buhalis raqamli texnologiyalar va elektron turizmning turistik korxonalar faoliyatidagi o'rnini ilmiy asoslagan. O'zbekistonlik tadqiqotchilar tomonidan turizm infratuzilmasi, xizmat sifati va turizmni diversifikatsiya qilish bo'yicha izlanishlar olib borilgan bo'lsa-da, ekstremal turizmni innovatsion boshqarish va marketing strategiyalari masalasi hali yetarlicha chuqur o'rganilmagan.

Innovatsion boshqaruv turistik korxonalarning raqobatbardoshligini oshirish, xizmat sifatini yaxshilash va turistlar xavfsizligini ta'minlashga xizmat qiladi. Ekstremal turizm

boshqaruv quyidagi yo'nalishlarni qamrab oladi:

- raqamli boshqaruv tizimlarini joriy etish;
- mijozlar bilan munosabatlarni CRM tizimlari orqali boshqarish;
- GPS texnologiyalaridan foydalanish;
- xavflarni baholash va monitoring qilish;
- elektron bronlash hamda onlayn to'lov tizimlarini rivojlantirish.

Sun'iy intellekt asosidagi analitik tizimlar turistlarning xatti-harakatlarini prognoz qilish, talabni oldindan baholash va individual xizmat paketlarini shakllantirish imkonini beradi. Natijada korxonalarning operatsion samaradorligi va mijozlar qoniqish darajasi ortadi. Raqobat kuchayib borayotgan turizm bozorida marketing strategiyalari korxonalarning muvaffaqiyatini belgilovchi asosiy omillardan biridir. Ekstremal turizm uchun quyidagi strategiyalar samarali hisoblanadi: raqamli marketing va ijtimoiy tarmoqlardan faol foydalanish, SEO va kontent marketingi orqali internetdagi ko'rinishni oshirish, videomarketing va virtual sayohatlar tashkil etish,

influencer marketing, shaxsiylashtirilgan turistik paketlarni ishlab chiqish, mijozlar sodiqligi dasturlarini yaratishdan iboratdir. Ijtimoiy tarmoqlarda sifatli foto va videolar, real sayohat taassurotlari hamda foydalanuvchilar tomonidan yaratilgan kontent yangi mijozlarni jalb qilishda muhim vosita hisoblanadi.

Ekstremal turizm xavfsizlik xizmat sifatining ajralmas qismi hisoblanadi. Innovatsion texnologiyalar yordamida quyidagi natijalarga erishish mumkin bo'ladi. Bunga ko'ra real vaqt rejimida turistlar joylashuvini monitoring qilish, meteorologik ma'lumotlarni tezkor qabul qilish, favqulodda vaziyatlarda tezkor aloqa o'rnatish, xavflarni avtomatik baholash, elektron sug'urta va xavfsizlik nazorati tizimlarini qo'llash kabi imkoniyatga ega bo'ladi. Professional instruktorlar tayyorlash, xalqaro standartlarga mos jihozlardan foydalanish va xavfsizlik protokollarini muntazam yangilab borish xavflarni sezilarli kamaytiradi.

O'zbekistonning tog'li hududlari, cho'l landshaftlari va tabiiy maskanlari ekstremal turizmni rivojlantirish uchun katta imkoniyat yaratadi. Chimgan, Hisor tizmalari, Zarafshon tog'lari va

Qizilqum hududlarida trekking, alpinizm, paragliding, rafting, tog' velosipedi, speleoturizm va safari yo'nalishlarini rivojlantirish mumkin. Buning uchun quyidagi chora-tadbirlarni amalga oshirish maqsadga muvofiq:

- zamonaviy infratuzilmani rivojlantirish;
- xalqaro xavfsizlik standartlarini joriy etish;
- raqamli marketing platformalarini kengaytirish;
- xorijiy investorlarni jalb qilish;
- davlat va xususiy sektor hamkorligini kuchaytirish;
- ekologik barqarorlik tamoyillariga amal qilish.

Ekstremal turistik xizmatlarni innovatsion boshqarish va zamonaviy marketing strategiyalarini qo'llash xizmatlar sifati, turistlar xavfsizligi va korxonalarning raqobatbardoshligini sezilarli darajada oshiradi. Raqamli texnologiyalar, sun'iy intellekt, CRM tizimlari va elektron marketing vositalari mijozlarga yo'naltirilgan boshqaruvni shakllantirishga xizmat qiladi. O'zbekistonda ekstremal turizmni rivojlantirish uchun tabiiy resurslar yetarli bo'lib, ularni innovatsion boshqaruv, xalqaro standartlar va samarali marketing bilan uyg'unlashtirish mamlakatning turizm salohiyatini oshirishga imkon beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Kotler P., Bowen J., Makens J. *Marketing for Hospitality and Tourism*. Pearson Education.
2. Middleton V. T. C., Clarke J. *Marketing in Travel and Tourism*. Routledge.
3. Buhalis D. *eTourism: Information Technology for Strategic Tourism Management*. Pearson.
4. O'zbekiston Respublikasining "Turizm to'g'risida"gi Qonuni.
5. Dsc, prof. Xalilov Sirojiddin., *Turizm soxasi: Joriy Xolat va Barqaror Rivojlanish Kafolatlari*. "Ilg'or Iqtisodiyot va Pedagogik Texnologiyalar" ilmiy elektron jurnal.
6. Dsc, Yusupov S.SH *Innovatsion rivojlanishda strategik boshqarishning ilmiy asoslari*. "Marketing" ilmiy amaliy jurnali.

7. Ruziqulova M.G' *Ekstremal turizm va xavfsizlik masalalari* "Ta'lim Fidoyilari" ilmiy uslubiy jurnal.
8. Berdiyorov B.S. *Scientific and theoretical basis of providing employment of the population in the conditions of a market economy*. Journal of Pharmaceutical Negative Results, 2022.
9. Stepanova, O., & Xujayev, M. (2024). THE PLACE OF ECOLOGY IN THE VALUE SYSTEM OF YOUTH IN TRADITIONAL SOCIETIES (BASED ON THE CASE STUDY: A SOCIOLOGICAL RESEARCH CARRIED OUT RECENTLY IN THE REPUBLIC OF UZBEKISTAN). *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 1(1), 35-48.
10. Stepanova, O., & Xujayev, M. (2024). ARISTOTLE'S LOGICAL DOCTRINE TRANSFORMATION IN EASTERN PERIPATETICS WORKS. *Central Asian Research Journal for Interdisciplinary Studies (CARJIS)*, 1(1), 4-13.
11. Xujayev, M. I. (2021). ZAKI VALIDIYNING TURKISTON ILMIY SAFARI (1913-1914) GA OID TADQIQOTLARI. *Oriental renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*, 1(11), 776-788.
12. Gupta, D., Iroda, K., Faridovna, I. M., Hamidova, M., Muminjon, K., Saidjonovich, M. S., & Babayeva, Z. (2026). School-Based Support and Educational Transitions: Communication and Cognition in Genetic Syndromes. In *Interdisciplinary Perspectives on Genetic Syndromes and Human Development* (pp. 27-62). IGI Global Scientific Publishing.
13. Saifnazarov, I., Musaev, F., Khusanov, B., Ernazarova, Y., Xujaev, M., Bekbaev, R., & Ochilova, N. (2025). The Impact of Local Community Education on Sustainable Practices in Eco-Tourism Areas. *Natural & Engineering Sciences*, 10(3).
14. Isoxonovich, X. M. (2025). AHMAD ZAKI VALIDIYNING TARIXDA PARADIGMAL YONDASHUVLARI. *Alfraganus Universiteti Konferensiya Materiallari*, 5(1), 883-890.
15. Тиловмурадов Д. *Влияние маркетинга в социальных сетях (smm) на туристические мотивации и решения о путешествии–процесс принятия решения: изучение Ташкента, Узбекистан*. - Alfraganus, 2023.